

Úrvacsora és eucharisztia

Katolikus világban nőtem fel, ahol az eucharisztia nagyrabecsülése magától érte tődő volt. Ebben a világban az emberek nem sokat tudtak a hitről. Ha tudtak valamit, akkor azt, ami a misével függött össze: hogy az áltólaga keresztáldozat megújítása, a különleges kegyelem helye, és Isten olyan határozottan van jelen benne, mint én a saját bőromben. Ez egyébként nem volt szép és meleg tudás. Aki megsértette az eucharisztia körüli szabályokat, páni félelembesített; akár „egyszerű hívként”, ha úgy vélte, halálos bünt követt el, akár milyen nevetséges indokkal, akár papként, ha nem tudta, vajon korrektilmondta-e ki az utolsó vacsora szavainak minden egyes betűjét. Örülök, hogy a katolikusban egyfajta „eucharisztikus lehülés” következett be. De nem ez a kritika a főemlékem. Az a fő, hogy az eucharisztia a titok érintetőségének helye volt.

Miután egy fél életem a katolikusban, áttértem (nem belső, hanem külső kényszerből), s a protestantizmusban átéltem az úrvacsora teljes melles voltát. A rajnai egyházban akkoriban az istentisztelet függeléke volt csak az úrvacsora, amelyre csak kevéstemplomlátogató maradt ott. Az istentiszteletnek ez a része már csak néhány, értelmetlenül összeállított liturgikus felirattól állt.

Visszatekintve csodálkozással látom, hogy az evangélikus egyházban megváltozott vallásosságom stílusa, és megváltoztak a szükségleteim. Megszoktam, hogy ne csak az eucharisztikus kenyeret egyem, hanem más kenyereket is: a Bibliát, a protestáns kórálokat, s ezek táplálnak is engem. Nyilvánvalóan létezik eltérő vallásosság stílusok, amelyek nem szabad kijátszani egymással szemben. Léteznek a vallásosság nyelvjei, amelyekben más és más az úrvacsora jelentősége. A protestantizmus szentségi vallásossága homályos, talán fejletlen is, a gyakorlatban olykor talán nevetéges is. De ennek a protestantizmusnak van más adományai, s ezért talán kevésbé van szükség erre a vallásosság stílusra. Már csak ezért is szükség van egymásra a két egyházak; az egyik adománya ugyan is a másik gyengeséget szolgálhatja. Nem hiszem, hogy a protestantizmusnak olyan eucharisztikus vallásosságra lenne szüksége, amilyen a katolicizmusban él, de szükség van a katolikusra annak sajátos adományaival, ahogyan a katolicizmusnak is szüksége van a protestantizmusra.

Ezeknek az egyházaknak az egyesülése nem azt jelenti, hogy a felismerhetlenségig hasonulnak egymáshoz, hanem azt, hogy az egyik karizmája a másikat szolgálja rázsoltságában.

A hit két adományáról szeretnék beszélni, egy katolikusról és egy evangélikusról.

A katolikus: A katolikusok hiszik, hogy Isten titka úgy vált testté, hogy meg lehet nevezni ennek a helyét; hogy érinteni lehet; hogy lámpát – örökmécs est – lehet gyújtani ott, ahol lakik; hogy ki lehet vinni az utcára, és virágözönnel lehet tisztelni. Ez más formája a szentségekkel való bányászkodásnak, amit én becsülök is, anélkül hogy az én formámnak kellene lennie. De azt kívánom, hogy ez a katolikus adomány dörzsölődjék egy másikhoz, az evangélikushoz.

A hitnek ez az evangélikus adománya óv a szilárd rögzítéstől és a hamis egyértelműségtől. Isten jelen van az ő titkáiban, de nem foghatod meg őt, és nem láncolhatod egy bizonyos helyhez. Nem ismered e titok nevét. Nem lehet pontosan odakötni valamilyen anyaghoz, szertartáshoz vagy helyhez. Óvakodj tehát a hamis rögzítésektől!

A hit mindkét adományának megvan a jogosultsága és a veszélye. A katolicizmus veszélye a titok rituálisztikus kezelése. A protestantizmus veszélye a dolgok konkrét ságának hiánya. Lehetéges, hogy a rögzítéstől való pusztá irtózás miatt a titok csak elmondható, de nem mutatható meg? Hol marad a dolgok szentsége – a tér, az idő, a helyek szentsége? Lehetséges, hogy a tagadás termékeny és nélkülözhetetlen elve alkalmilag oda vezet, hogy félelmetesen megfosztunk súlyától mindent, ami időleges?

Szükségünk van egymásra. Ha szabad lenne megosztanunk egymással a kenyeret, akkor segíthetnénk egymásnak – és minden felekezett megmaradhatna a maga adományával és a maga gyengeségeivel. Hiszen nem hasonulni akarunk, hanem meggyesülni.

„Ha szabad lenne megosztanunk egymással a kenyeret”, mondtam. Tulajdonképpen ki tiltja meg nekünk? Tulajdonképpen ki hiszi azt ténylegesen, hogy olyannyira szétváltunk, hogy nem járulunk közösen a szentséghez? Talán csodálkozást vált ki ez a kérdés. Szeretném néhány példával érthetővé tenni:

Röviddel ezelőtt saját szememmel látam, hogy egy evangélikus püspök

egy katolikus misén áldozott, azután papal együtt osztotta ki a szentséget.

Mit tettek ők, és milyen tanokat hirdettek?

Korábban részt vett egy tanácskozáson. Az evangélikus úrvacsorát ünnepelelték, és minden jelelvő katolikus teológiai professzor úrvacsorázott.

Mit tettek ők, és milyen tanokat hirdettek?

Nem régen egy katolikus tanácskozáson voltam, amelyen néhányszor katolikus püspök is részt vett. Szent misét tartottak, s a püspökök kifejezetten hívtak engem, hogy járuljak szentáldozáshoz. Nem csupán evangélikus vagyok, hanem római szemzőből ki köztársított is.

Mit tettek ők, és milyen tanokat hirdettek?

Utolsó példám: Egy olasz püspök meghívta tudósok egy csoportját, és erkölcsi teológiai problémákat beszélt meg velük. Az egyik reggel a püspök misét mondott nekem a csoportnak. A csoport egyik protestáns tagja megkérdezte, ő is áldozhat-e. A püspök így felelt: „Aki sokat kérdez, sok választ kap.” S a professzor áldozhatott.

Mit tett a püspök, és milyen tanokat hirdet?

Az első három példában nem említettem neveket. Az utolsó szereplőt megnevezem: A professzort Christoph Morinnak hívják, lengyel matematika. A püspököt II. János Pálnak hívják, római püspök, a pápa. A történet helye: Castell Gandolfo.

Még egyszer kérdezem: Vajon a közös úrvacsoratilalma nem válik-e fokozatosan olyan tanná, amelynek nincsenek e tantervező, és benne hívő alanyai? Nem vált-e ez a tilalom tartalatlan rituálévá? Mindkét oldal teológusai között nagyjából kell keresni azokat, akik szigorúan tiltják a közös áldozást. Más kérdés, hogy vala mennyi en azt mondják-e, amit gondolnak és hisznek...

Amikor az 1938. november 9-ről 10-re virradó éjszaka német szingók lánokban álltak, Turingia akkori evangélikus tartományi püspöke Luther november 18-án születésnapjára kápot „jó ajándék ként” ünnepelelte ezt. Az Isten szelme, mi közt összeengem ez zel az emberrel, noha talán egységese a hitvallásunk? Egy azon felekezett tartozunk, de egészen más hitünk! És másfelől: Annyi ember van, akivel eltérő felekezett tartozunk, de egy vagyok velek a hitben.

„Az egység mindig csak az egységért folytatott küzdelemként létezik!” Ennek a mondatnak megvan az igazsága, ugyanakkor ez a mondat téves is. Az egység minden küzdelmet és minden létrehozást megelőzően jelen van Urunkban és Testvéreinkben, aki megerősíti és megvizsgálja egyházát. Valamennyien hivatkozunk Oscar Romeróra és Martin Luther Kingre. Az egység jelen van, ami korhallgatjuk a hagyomány történeteit, és énekeljük az elhunytak dalait. Az egység jelen van, ami kor a hit különböző nyelvjárásiiban olvassuk a Bibliát. Nem, a botrány nem az, hogy még nincs jelen az egyetlen egyház. Az a kijelentés a botrány, hogy az

egyházak szétváltak, s ezért nem járulhatunk közösen az úrvacsorához/szentáldozáshoz. Nem mi tesszük magunkat méltóvá a kenyérvételére. Előtünk fekszik valami, amit nem mi csináltunk, és ami minden küzdelmünket megelőzi. Mint teológusoknak egyszer fel fogják teni nekünk a kérdést, vajon nem kuszáljuk-e össze az embereket hamis kérdésekkel, és ezzel nem térítjük-e el őket a helyes kérdésektől.

Vajon tényleg hagyunkuk kell-e, hogy az egyházi hatóságok olyan igazságot írjanak elő számunkra, amelyben már nem tudunk hinni, és hozzáteszem: amelyben a hatóságok legtöbb képviselője már maga sem hisz?

Példákat ne veztem meg. Itt az ideje, hogy Istennek engedelmeskedjünk. Itt az ideje, hogy olyan egységben higgyünk, amelynek ő maga az alapja. Önmagunkról mint Isten népéről is mondom: Felelősek vagyunk azért, hogy hamis kérdésekkel meg ne bilincseljük magunkat. Járuljatok az úrvacsorához, ti katolikusok! Menjetekek áldozni, ti protestánsok! És meg fogjátok látni, hogy képesek vagytok megtenni. Végül is csak az válik világossá, amit az ember valóban tesz.

Fulbert Steffensky

A Szerzőgyakorlati teológiai tanít a hamburgi egyetemen.

Forrás: imprimatur, Sonderheft Ökumene, 2003

Békemeditáció

„Elküldelek ti ket, mint juhokat a farkasok közé: legyetek hát okosak, mint a kígyók, és szeléd, mint a galambok!” (Mt 10,16)

Úgy tűnik, a bárányküldetés ma napság csaka „balekok” hitvallása, az élehetleneké, az örök veszteseké. Nem is kevesen vannak, akiknek a Bibliájában mintha fordítva szerepelne ez a jézusi mondat: „Elküldelek, mint farkasokat a juhok közé.” Sajnos az idézet torzítja a szöveget nemcsak evi lági, hanem gyakran egyházi körökben is ki fejtik „áldásos” tevékenységüket.

Nem is mai keletűek ezek a félre hallott szöveg értelmezések. Már Jézus is szentvedte, szóval tette, leleplezte őket, az önkényes megbízatás-változtatás, a „farkasidentitás” mégis máig hat még a magukat keresztyéneknek vallók között is.

A farkasok pedig fenekednek a túllontúl sok féle akolban, és sikeresen marakodnak a koncon. Az erőfő lény megkérdeje lezhetetlen. A farkas törvény egyházon belül a falakon kívül egy aránt működik. A bárányok pedig fognak, elvéreznek a marakodásban, és szétszélednek, tévelyegnek. Ugyanakkor a közőség – olykor az egyházi is – nem védelem, hanem félelemforrás. A farkasos küldetésűek szilárdan ragaszkodnak „elhivatásukhoz”, s a bennfentesek biztonsgával, aki választottak ki váltságával uralkodnak a nyájon.

De hát honnan ez a végzetes szerep csere, meddig tűrhető ez a kárhözatos félrehallás? Honnan van bátorságuk sokszor éppen a Megbízó nevében tölkeletesen az ellenkezőjét csinálni? Meddig lehet istenellenesen Istenszolgálatban állni? Biblíát idézni, és háborúzni? Sőt olykor formabontással büszkélkedve még a báránybört is mellőzni?

Az ember nem adhat mást, mint ami a lényege. Az állatmin ták közül pedig sokkal inkább illik hozzá a farkasbőr, mint a bárányé. Bi zony, farkas-múlttal farkas-jövőkészítünk. Egészen addig, amíg valaki bele nem szól a dolgaiba. Halkan, érthetően, tisztán. Akarjuk érteni vagy nem, tölünk függetlenül újra és újra elhangzik a bárányparancs. Bármennyire kiveszöben van is ez a fajta keresztyénség ebben a farkasos világban, mindig támadnak olyanok, akik folytatják akár azt is, ami ben mások esetleg elvéreznek. Lesz bátor ságuk bárányvállalkozásba fogni, még ha a

környezetük eleve halálra ítéli is őket. Még is csinálják, mert ők nem a „meghátulás emberei” (Zsid 10,39). Ha a háború hoz pénz, pénz, és pénz kell, akkor a bárányvállalkozáshoz: bátorság, bátorság és bátorság.

Idegennek is ez a küldetés. Félelme te sen az. A bárányt való olykor ki is esnek a szerepükből, és felülvöltenek farkasosan. Tagadhatatlanul hat rájuk a másik tábor. Aztán eszükbe jut a figyelmeztetés: „ember haragja az Isten igazságát nem szolgálja” (Jak 1,20). Újra meg hoz zók a döntést: már pedig ők nem akar nak ki sebb urat szolgálni a Minden ség Uránál. Ezért hát vissza iga zódnak a bárány sorba. A Pásztor után, az Isten Báránya mintájára. Nekik ez még nincs a vérükben, de tanulják szerepüket, és buzgón „báránykodnak”, az Írás hoz iga zódnak: „szeléd, mint a galambok, okosan, mint a kígyók”.

Azért ember le gyen a talpán, aki szent túl össze tud hozni magában ennyi állati tulajdonságot! Össze isza va rodnak nem egyszer. De hát, ami „emberek nélkül he tet len, az Isten nek le het sé ges” (Lk 18,27). Túlméretezett a feladat. Állaton és emberen túli. Muszaj, hogy le gyen még Valaki a megvalósítás hoz! De hát a báránynak a pásztor nélküli küldetésben sincs jövője.

Szelíden, okosan, engedelmesen. A farkasnak mind ez túl nagy falat. Ráadásul kívül esik az érdeklődési körén. Nem elég agresszív, nem elég véres. Egyszóval unalmas. A bárányok számára viszont mindeza jövő záloga.

Még ha napjaink közéleté, kül- és belpolitikája szint minden hírével cáfolja is, akkor is ér vényes az ígéret: a bárány-„szeléd öröklik a földet” (Mt 5,5). Ők az ígérete sek, ők a jövő embe rei. A föld-örök lés el nem évülő, Isten töl adományozott jussa mindenkinék, aki meri nem meg má sí tani küldetés ere de ti értelmét, s úgy él, hogy cselekedeteiből kiolvasható küldetés parancsa: „Elküldelek, mint juhokat a farkasok közé.”

Vörös Éva